

ทรัพยากรสารสนเทศพุทธทาสภิกขุ : โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์

นางสาวนันทราห์ จำปากลาง

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

บทคัดย่อ

โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นโครงการสำคัญชุดหนึ่งที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จัดทำขึ้นเนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พุทธศักราช 2539 เพื่อเทิดพระเกียรติและสนองแนวพระราชดำริต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวคิดของการจัดทำโครงการอุทยานการศึกษา คือการใช้พื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัยและตลอดชีวิต เน้นการสร้างควมหลากหลาย ดุลยภาพ และความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จริยธรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างอุทยานการศึกษาใช้วิธีบูรณาการองค์ความรู้และทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบและมีการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการ รวมทั้งเป็นศูนย์จัดกิจกรรมการบริการทางวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ ซึ่งเป็นโครงการสำคัญชุดหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์หายาก ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะทรัพยากร สารสนเทศของท่านพุทธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษยชาติ เมื่อพุทธศักราช 2548 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าดังกล่าว จึงได้ดำเนินการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัย-วลัยลักษณ์ภายใต้โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติโดยดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอดีตชีวิตและผลงานของท่านพุทธทาสภิกขุ จัดเก็บลงฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ขณะนี้ มีทั้งสิ้น 682 ชื่อเรื่อง แบ่งเป็นหนังสือจำนวน 560 ชื่อเรื่อง และสื่อโสตทัศนจำนวน 122 ชื่อเรื่อง และให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยมีแหล่งจัดเก็บ 2 แห่งคือจัดเก็บไว้บนชั้นปกติ ซึ่งผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบสืบค้นทรัพยากร สารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อ การศึกษา และยืมออกนอกห้องสมุดได้ ส่วนที่สองจัดเก็บไว้ในโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ โดยแยกเป็นกลุ่มของทรัพยากรสารสนเทศพุทธทาสภิกขุไว้ต่างหาก ผู้ใช้สามารถค้นคว้าหรือขอทำสำเนาภายในห้องสมุดเท่านั้นไม่สามารถให้ยืมออกนอกห้องสมุดได้

คำสำคัญ

โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ / โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ / พุทธทาสภิกขุ

ที่มาและความสำคัญ

โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นโครงการสำคัญชุดหนึ่งที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จัดทำขึ้น เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พุทธศักราช 2539 เพื่อเทิดพระเกียรติและสนองแนวพระราชดำริต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวคิดของการจัดทำโครงการอุทยานการศึกษา คือการใช้พื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัยและตลอดชีวิต เน้นการสร้าง ความหลากหลาย คุณภาพ และความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จริยธรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างอุทยานการศึกษาใช้วิธีบูรณาการองค์ความรู้และทรัพยากรจากหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบและมีการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการ

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ยังมุ่งใช้อุทยานการศึกษา เป็นศูนย์จัดกิจกรรมการบริการทางวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การจัดนิทรรศการและการแสดง รวมทั้งเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจที่สร้างสุนทรีภาพและจิตสำนึกในคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเป็นท้องถิ่น ความเป็นชาติ และความเป็นสากล โดยผู้ชมสามารถศึกษาด้วยตนเอง มีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่จัดแสดง อุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรตินี้จะประกอบไปด้วยโครงการและกิจกรรมต่างๆ หลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ ซึ่งเป็นโครงการสำคัญชุดหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์หายาก ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศของท่านพุทธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษยชาติ เมื่อพุทธศักราช 2548 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าดังกล่าว จึงได้ดำเนินการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุขึ้น เพื่อตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ภายใต้โครงการอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมจัดเก็บ และเป็นแหล่งค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุ
2. เพื่อเผยแพร่ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมถึงบุคคลภายนอกที่สนใจในการสืบค้นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุ

วิธีดำเนินการ

1. ดำเนินการจัดหา โดยวิธีการจัดซื้อหรือขอรับอภินันทนาการ โดยรวบรวมจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอัตชีวประวัติและผลงานของท่านพุทธทาสภิกขุ

2. ลงทะเบียนและลงรายการทางบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนศึกษาต่างๆ ของพุทธทาสภิกขุลงฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

3. จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนศึกษาต่างๆ ของพุทธทาสภิกขุ จัดเก็บในโครงการอุทยานวรรณนิทัศน์ โดยการจัดแยกหมวดหมู่ตามระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ซึ่งขณะนี้มีทั้งสิ้น 682 ชื่อเรื่อง แบ่งเป็นหนังสือจำนวน 560 ชื่อเรื่อง และสื่อโสตทัศนศึกษาจำนวน 122 ชื่อเรื่อง และให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยมีแหล่งจัดเก็บ 2 แห่งคือจัดเก็บไว้บนชั้นปกติ ซึ่งผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา และยืมออกนอกห้องสมุดได้ ส่วนที่สองจัดเก็บไว้ในโครงการอุทยานวรรณนิทัศน์ โดยแยกเป็นกลุ่มของทรัพยากรสารสนเทศพุทธทาสภิกขุไว้ต่างหาก ผู้ใช้สามารถค้นคว้าหรือขอทำสำเนาภายในห้องสมุดเท่านั้นไม่สามารถให้ยืมออกนอกห้องสมุดได้ ทรัพยากรสารสนเทศของพุทธทาสภิกขุจัดแสดงอยู่ ณ ห้องโครงการอุทยานวรรณนิทัศน์ ชั้น 3 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยให้บริการในลักษณะแบบชั้นปิด ผู้ใช้บริการต้องนำผลการสืบค้นจากระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศให้บรรณารักษ์ที่ตรงจุดบริการ และกรอกแบบบันทึกการขอใช้บริการและวางบัตรประจำตัวไว้เป็นหลักประกัน บรรณารักษ์จะนำทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการนำมาให้แก่ผู้ใช้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าหรือขอทำสำเนาภายในห้องสมุดเท่านั้นพร้อมส่งคืนตามเวลาที่กำหนด

ท่านพุทธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ) ถือเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญของพุทธศาสนา และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษย์ เมื่อพุทธศักราช 2548 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าดังกล่าว จึงได้จัดรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุ ภายใต้โครงการอุทยานวรรณนิทัศน์ และได้นำมาจัดแสดงผลงานในรูปแบบของนิทรรศการพร้อมทรัพยากรสารสนเทศในวาระสำคัญในโอกาสต่างๆ ดังเช่น

เนื่องในโอกาสที่พุทธทาสภิกขุฉลอง 100 ปีชาตกาล มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้จัดงานรำลึก 100 ปี ชาตกาลท่านพุทธทาสขึ้น โดยนำทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนศึกษาจัดแสดงนิทรรศการชีวิตและผลงานของพุทธทาสภิกขุในหัวข้อ “รำลึก 100 ปีท่านพุทธทาส” ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 ณ ชั้น 3 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รวมทั้งยังได้เข้าร่วมกิจกรรมในงาน “สื่อมวลชน เพื่อนร่วมสร้างโลก” ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 22 – 23 พฤศจิกายน 2552 ณ หอประชุม กรมประชาสัมพันธ์ โดยศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้นำทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุไปจัดแสดงนิทรรศการในหัวข้อ “จากต้นธารแห่งพุทธทาส สู่อสายธารแห่งธรรมที่จำเริญ” ทั้งนี้การรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับพุทธทาสและการนำผลงาน

ของพุทธทาสมาจัดแสดงในรูปแบบนิทรรศการนั้น เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของท่าน และเป็นการเผยแพร่ผลงานของท่าน รวมทั้งช่วยให้เข้าใจคำสอนของพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนต่าง ๆ ของพุทธทาสภิกขุ
2. เป็นแหล่งเผยแพร่และให้บริการค้นคว้าเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนต่าง ๆ ของพุทธทาสภิกขุแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมถึงบุคคลภายนอก

ตัวอย่างบรรณานุกรม ทรัพยากรสารสนเทศของพุทธทาสภิกขุ

1. เล่มที่เก่าที่สุด
พุทธทาสภิกขุ. (2498). **ลักษณะที่น่าอัศจรรย์บางประการของพุทธศาสนาอย่างเถรวาท**. ธนบุรี : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์.
2. เล่มที่มีราคาแพงมากที่สุด
พุทธทาสภิกขุ. (2549). **ธรรมโฆษณของพุทธทาส**. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ.
3. เล่มที่เล็กที่สุด
พุทธทาสภิกขุ. **โลกอาจรอดได้แม้เพราะกตัญญูทุกเวที**. กรุงเทพฯ : หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ,
4. เล่มที่ใหญ่ที่สุด
พุทธทาสภิกขุ. (2550). **100 ปี ร้อยจดหมาย พุทธทาส – สัจญา**. กรุงเทพฯ : แปลน ริดเดอร์ส.
5. เล่มที่มีจำนวนชุดมากที่สุด
พุทธทาสภิกขุ. (2549). **ธรรมโฆษณของพุทธทาส**. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ.
6. เล่มที่มีคุณค่ามากที่สุด
ร้อยคน ร้อยธรรม 100 ปี พุทธทาส. (2549). กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
7. เล่มที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ร่วมกับมูลนิธิหอจดหมายเหตุ พุทธทาส อินทปัญโญ
พุทธทาสภิกขุ. (2552). **สื่อมวลชนบนวิถีศีลธรรม : ตามทัศนะของพุทธทาส**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ชื่อเรื่อง : ทรัพยากรสารสนเทศ พุทธศาสนิก : โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์

ชื่อผู้เสนอ : นางสาวนันทา จำปาลาย
บรรณารักษ์งานโครงการพิเศษ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา

ที่มาและความสำคัญ :

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้จัดตั้งโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์หายากที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ Collection ของท่านพุทธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษยชาติ เมื่อพุทธศักราช 2549 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าดังกล่าว จึงได้ดำเนินการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ พุทธทาสภิกขุ ภายใต้โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมจัดเก็บและเป็นแหล่งค้นทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุ
2. เพื่อเผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับพุทธทาสภิกขุแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมถึงบุคคลภายนอก

วิธีดำเนินการ

1. ดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับอัตชีวประวัติและผลงานของท่านพุทธทาสภิกขุ
2. ลงทะเบียนและลงรายการบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศลงฐานข้อมูลของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
3. จัดเก็บในโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ โดยการจัดแยกหมวดหมู่ตามระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งขณะนี้มีทั้งสิ้น 682 รายการ แยกเป็นหนังสือจำนวน 560 ชื่อเรื่อง และสื่อโสตทัศนจำนวน 122 รายการ ส่วนที่ส่งจัดเก็บไว้ในโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ เป็น Collection ณ ห้องโครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ ขึ้น 3 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยให้บริการในลักษณะแบบสืบค้น สามารถค้นคว้าหรือสำเนาภายในห้องสมุดเท่านั้นไม่สามารถยืมออกนอกห้องสมุดได้

อภิปรายผล

ท่านพุทธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ) ถือเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญของพุทธศาสนา และองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษยชาติ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เห็นคุณค่าดังกล่าว จึงได้ดำเนินการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ พุทธทาสภิกขุ ภายใต้โครงการอุทยานธรรมนิทัศน์ และได้นำมาจัดแสดงผลงานในรูปแบบของนิทรรศการ พร้อมทรัพยากรสารสนเทศในวารสารสำคัญ ในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญและเป็นการเผยแพร่ผลงานของท่าน รวมทั้งช่วยให้เข้าใจคำสอนของพุทธศาสนามากขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศของพุทธทาสภิกขุ
2. เป็นแหล่งเผยแพร่และให้บริการค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศของพุทธทาสภิกขุแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมถึงบุคคลภายนอก

